

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMBIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Vзаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilduza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan.....	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmurotovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada andarrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektini sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abidinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромовна Ханифа Одилловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

TEMIRYO'L TRANSPORTI SANOAT KOMPLEKSI KORXONALARIDA IJTIMOY VA MEHNAT MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI

Kadirova Sharofat Amonovna

Toshkent davlat transport universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Inson va jamiyatning rivojlanishida mehnatning tutgan o'rni juda katta. Bu ahamiyat mehnat jarayonida insonlarning ehtiyojini qondirish uchun mo'ljallangan nafaqat moddiy va ma'naviy boyliklarning yaratilishida, balki ishlovchilarning o'zlari ham rivojlanib yuorishi, ularning ko'nikmaga ega bo'lishi, o'z qobiliyatlari eshigini ochishlari, bilimlarini to'ldirishlari va kengaytirishlarida namoyon bo'ladi. Maqolaning asosiy maqsadi temiryo'l tarmog'i sanoat korxonalarida ijtimoiy mehnat munosabatlarini takomillashtirish masalalariga e'tibor qaratish va uning ahamiyatini belgilovchi ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali tegishli xulosa va takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Kalit so'zlar: mehnat faoliyati, ma'naviy sifatlar, paternalizm, hamkorlik, birdamlik, diskriminatsiya.

Abstract: The role of labor in the development of man and society is enormous. This value is manifested not only in the creation of material and spiritual goods intended to meet the needs of people in the process of work, but also in the fact that workers themselves develop, acquire skills, open the door to their abilities, replenish and expand their knowledge. The main purpose of the article is to focus on the issues of improving public labor relations at the enterprises of the railway industry and to develop appropriate conclusions and proposals by analyzing indicators that determine its significance.

Key words: labor activity, spiritual qualities, paternalism, cooperation, solidarity, discrimination.

Аннотация: Роль труда в развитии человека и общества огромна. Это значение проявляется не только в создании материальных и духовных благ, предназначенных для удовлетворения потребностей людей в процессе труда, но и в том, что сами работники развиваются, приобретают навыки, открывают дверь своим способностям, пополняют и расширяют свои знания. Основная цель статьи-сосредоточение внимания на вопросах совершенствования общественных трудовых отношений на предприятиях железнодорожной отрасли и выработка соответствующих выводов и предложений путем анализа показателей, определяющих его значимость.

Ключевые слова: трудовая деятельность, духовные качества, патернализм, сотрудничество, солидарность, дискриминация.

KIRISH

O'zbekistonda bozor islohotlarini amalga oshirish boshidanoq ijtimoiy yo'naltirilgan iqtisodiyot vazifalari bilan bog'liq edi. O'zbekistonda ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini qurish uchun kuchli ijtimoiy siyosatni amalga oshirish doirasida ijtimoiy-mehnat jarayonlarini tartibga solish muhim ahamiyatga ega. Bir-birini to'ldiruvchi iqtisodiy va ijtimoiy choralardan kompleks foydalanish bandlik, ta'lim, tibbiyot, ijtimoiy boshqaruv sohasidagi yangi muammolarni hal etishga, temiryo'l tarmog'i xodimlarining mehnat samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Ushbu jarayon nafaqat me'yoriy-huquqiy baza va iqtisodiy jarayonlarning o'zgarishi, balki zamonaviy qoidalarga muvofiq iqtisodiy faoliyatni amalga oshiradigan odamlarning ongi va xatti-harakatlaridagi o'zgarishlar bilan kuzatiladi.

Milliy va xalqaro iqtisodiy maydonda transport xizmatlari bozorini rivojlantirmasdan iqtisodiyotni rivojlantirish va siyosiy aloqalarni shakllantirish mumkin emas. Xususan, temiryo'l transporti boshqa transport turlaridan ishonchiligi, harakatlanish jarayonida xavfsizligi, ob-havo va iqlim sharoitlariga chidamliligi va boshqa sifatlar bilan ajralib turadi.

Temiryo'llar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini, mamlakat va mintaqalarning ichki va tashqi integratsiya aloqalarini ta'minlashda, aholi bandligi va respublikaning boshqa ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal etishda muhim rol ni bajarishga undaydigan infratuzilmaning bir qismidir.

Respublikada ijtimoiy yo'naltirilgan iqtisodiyotni shakllantirishga qaratilgan chuqur va keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda, ularning asosiy maqsadi xalqning munosib turmush darajasini ta'minlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mahalliy tovarlar va xizmatlarning sifati va raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy mustaqillikni mustahkamlash hisoblanadi.

Ijtimoiy mehnat munosabatlari bozor munosabatlari davrida muhim ahamiyat kasb etadi. Iqtisodiy islohotlar natijasida ishchi kuchining ozod etilishi va mehnat qilishning turli sohalarida uni taqsimoti faollashadi, ishsizlik yuzaga keladi, va shu vaqtning o'zidayoq iqtisodiyotning yangi sharoitida tegishli tayorlov darajasiga hamda mehnat qilish qobiliyatiga ega yangi ishchilarga ehtiyoj o'sadi.

O'zbekiston iqtisodiyotini barqaror o'sishini ta'minlash ijtimoiy mehnat munosabatlarini tartibga solish jarayonlari boshqaruvining ilmiy asoslangan siyosatni ishlab chiqish zaruriyatini talab etadi.

Mamlakatimizda oxirgi yillarda barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlari ta'minlashga qaratilgan vashu bilan birga uni mustahkamlash borasida yangi ustuvor vazifalar belgilanmoqda. Prezidentimiz ta'kidlaganidek, "Asosiy vazifalar – makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, inflyatsiyani jilovlash, tarmoqlarni monopoliyadan chiqarish, davlat tomonidan narxlar belgilanishini tartibga solishni bekor qilish va "yashirin iqtisodiyot"ga barham berish"^[1]. Bugungi kunda respublikamizda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish ijtimoiy-mehnat munosabatlarini tartibga solish jarayoni mexanizmini takomillashtirish bilan bevosita uzviy bog'liq bo'lib, bu yirik temiryo'l tarmog'idagi sanoat ishlab chiqarish korxonalarini raqobatbardoshligini oshirish, tashqi va ichki bozorlar uchun sifatli, raqobatbardosh mahsulotlarni iste'molchilarga o'z vaqtida yetkazib berish va sotishda zamonaviy savdo xizmatlarini tashkil qilish hamda ushbu xizmat imkoniyatlaridan samarali foydalanishga katta imkoniyatlarni yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiy munosabatlarning ijtimoiylashuvi amalga oshgan o'tgan asrning 30-yillaridan boshlab jamiyat boyligini yaratishda muhim ishtirokchi sifatida qatnashuvchi inson resurslarining samaradorligini belgilovchi ijobiy muloqotlarning ahamiyati xorijlik menejment fani namoyondalarining tadqiqotlari mavzusiga aylangan edi. Bu olimlar ichida E. Meyo, Ch. Barnard, D. Makgregorlarning izlanishlarini alohida ta'kidlagan holda, ularning ijtimoiy-mehnat munosabatlarini takomillashtirishdagi tadqiqotlari umume'tirof etilgan yo'nalishlarda, iqtisodiyotning tadrijiy rivojlanishi kapitalistik xo'jalik yuritish tamoyillariga amal qilgan holda uzluksizlik namoyon etgan neoklassik ishlab chiqarish usullari ustuvorligini nazarda tutganligini qayd etish mumkin. Mamlakatimiz olimlaridan Sh. Zaynutdinov, I. Ubaydullayeva, Z. Xudoyberdiyev, Q. Abduraxmonov, D. Ortiqova, N. Zokirova¹ va boshqalarning mehnat iqtisodiyoti nazariyasi rivojiga qo'shgan hissalarini alohida e'tirof etish mumkin, albatta. Ammo bu tadqiqotlarda mehnat iqtisodiyotining umume'tirof etilgan jihatlariga e'tibor qaratilgan, xolos. Shuning uchun ham, temiryo'l transporti korxonalarida ijtimoiy-mehnat jarayonlarini milliy o'ziga xoslikni inobatga olgan holda takomillashtirish masalalarini tadqiq etish dolzarblik kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

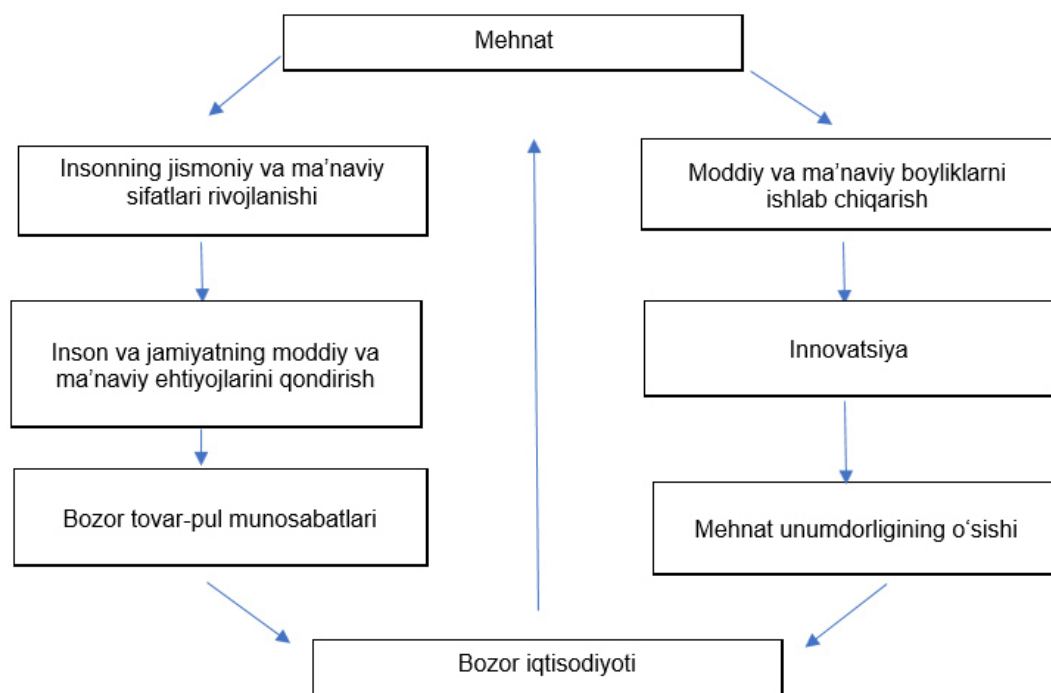
Maqolada ilmiy abstraksiyalash, empirik, tasviriy statistika, guruhlashtirish, qiyosiy va dinamik tahlil tadqiqot usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA TADQIQOT NATIJALARI TAHLILI

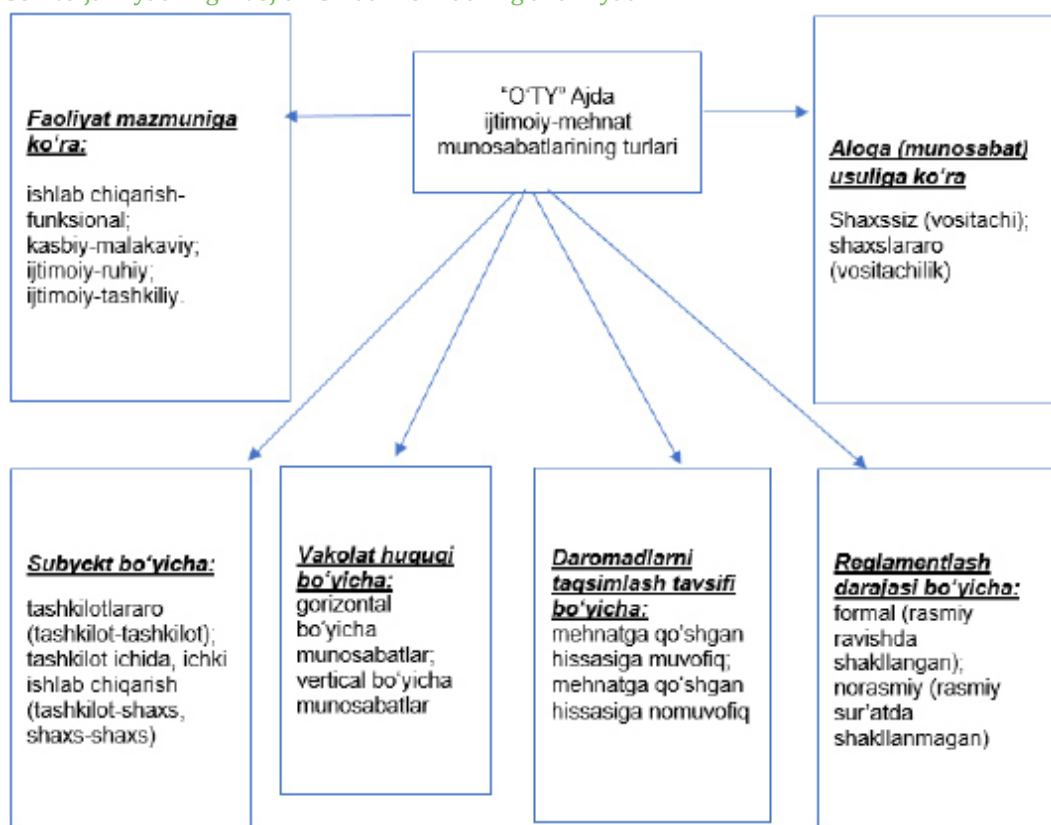
Mehnat faoliyati jarayonida nafaqat tovarlar ishlab chiqariladi, xizmatlar ko'rsatiladi, madaniy boyliklar yaratiladi, balki ularning navbatdagi qoniqish hissi talablari bilan yangi ehtiyojlar namoyon bo'ladi (1-rasm).

Mehnat jarayonida insonlar o'zaro bir-biri bilan aloqa qilib, ma'lum bir ijtimoiy-mehnat munosabatlariga kirishadilar. Bu munosabatlar individ (shaxs) va guruhlarining ijtimoiy ahamiyati, roli, o'zni, jamiyatdagi mavqeyini aniqlashga ko'mak beradi. Ular ishchi va usta, rahbar va bo'ysunuvchi guruh, ma'lum bir ishchi-xodimlar guruhi, mehnat tashkilotining hech bir a'zosi bunday munosabatlar tashqarisida, bir-biriga nisbatan o'zaro majburiyatlaridan tashqarida, o'zaro harakat tashqarisida yashay olmaydi (2-rasm).

1 Xudoyberdiyev Z. Ya. va b. Tadbirkorlik va ishga joylashtirish texnologiyasi asoslari. O'quv qo'llanma. –T.: "ILM ZIYO", 2017y. –344 b.; Abdurahmonov Q. X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. Darslik. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi. "FAN" nashriyot davlat korxonasi, Toshkent, 2019, 595 b., Артыкова Д. А. Формирование занятости населения в Республике Узбекистан. – Т.: Фан, 2005; Abdurahmonov Q. X., Zokirova N. Q. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. O'quv qo'llanma. –T.: "Fan va texnologiya", 2013y. –536 b.

1-rasm: Inson va jamiyatning rivojlanishida mehnatning ahamiyati

2-rasm: "O'zbekiston temiryo'llari" AJ korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlari

Respublikada hal etilishi lozim bo'lgan dolzarb muammolardan biri nafaqat barcha hohlovchilarni ish bilan ta'minlash, balki optimal, ijtimoiy yo'naltirilgan mehnat bilan bandlikni shakllantirish, barchaga, respublika fuqarosiga mehnat faoliyat turi va shaklini erkin tanlashning haqiqiy imkoniyatini berish uchun zaruriy shart-sharoitlarni ham yaratish hisoblanadi.

Ijtimoiy-mehnat munosabatlari "O'zbekiston temir yullari" AJ korxonalarida mehnat faoliyati bilan bog'langan jarayonlarda ishchi-xodimlar va ijtimoiy guruhlarining o'zaro harakatlarini iqtisodiy, ruhiy va huquqiy aspektlarini tavsiflaydi.

Zamonaviy iqtisodiyot uchun “O‘zbekiston temir yullari” AJ tizimida ko‘riladigan munosabatlarning eng muhim subyektlari kompaniya korxonalarining yollanma ishchilari, O‘zbekiston temiryo‘lchilari va transport quruvchilari kasaba uyushmasi, ish beruvchi – “O‘TY” kompaniyasi rahbariyati, davlat hisoblanadi.

Ijtimoiy-mehnat munosabatlari predmetlari insonlar o‘z faoliyatining turli bosqichlarida erishishga intiladigan maqsadlar bilan belgilanadi. Ijtimoiy-mehnat munosabatlarining predmetlari ko‘p jihatdan muammolarning asosiy bloklari, ya‘ni bandlik, mehnatni tashkil etish va unga haq to‘lash bilan belgilanadi. Bandlik insonlarni yashash vositalari bilan ta‘minlash, shuningdek, individual qobiliyatlarni amalga oshirish imkoniyatlarini belgilaydi [5]. Mehnatni tashkil etish va unga haq to‘lash o‘z navbatida mehnat sharoitlari, ishlab chiqarish jamoalaridagi munosabatlarning xarakteri, ishchi kuchi xarajatlarini qoplash, mehnat faoliyati jarayonida inson rivojlaniishi uchun imkoniyatlar bilan bog‘liq.

Ijtimoiy va mehnat munosabatlarining turlari mehnat faoliyati jarayonida munosabatlarning psixologik, axloqiy va huquqiy shakllarini tavsiflaydi. Tashkiliy shakllarga ko‘ra, ijtimoiy va mehnat munosabatlarining quyidagi turlari ajratiladi: paternalizm, sheriklik, raqobat, birdamlik, subsidiarlik, diskriminatsiya (kamsitish) va nizolar (1-jadval).

1-jadval: Ijtimoiy-mehnat munosabatlari asosiy turlarining tavsifi

Ijtimoiy-mehnat munosabatlarining turlari	Tavsifi
Paternalizm	davlat yoki korxona rahbariyati tomonidan ijtimoiy-mehnat munosabatlarini sezilarli darajada tartibga solish hisoblanadi. Bu davlatning aholi ehtiyojlari yoki korxona ma‘muriyatining o‘z xodimlari uchun “otalik g‘amxo‘rligi” niqobi ostida amalga oshiriladi.
Sheriklik	Hamkorlik eng ko‘p batafsil huquqiy hujjatlar tizimi bilan tavsiflanadi, unga ko‘ra xodimlar, tadbirkorlar va davlat iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni hal qilishda sheriklar hisoblanadi.
Raqobat	insonlar yoki jamoalar o‘rtasidagi raqobat yuqori samarali, yuqri natijali faoliyatga erishishga hissa qo‘shishi mumkin
Birdamlik	Birdamlik bir guruh odamlarning umumiy manfaatlaridan kelib chiqqan holda umumiy mas‘uliyat va o‘zaro yordamni nazarda tutadi
Subsidiarlik	Subsidiarlik insonning o‘z maqsadlariga erishish va ijtimoiy-mehnat muammolarini hal qilishdagi harakatlari uchun shaxsiy javobgarlikka intilishini anglatadi.
Diskriminatsiya	Ijtimoiy-mehnat munosabatlari subyektlarining huquqlarini o‘zboshimchalik bilan, noqonuniy ravishda cheklash.
Nizo	Ijtimoiy-mehnat munosabatlaridagi qarama-qarshiliklarning haddan tashqari ifodasidir. Mehnat nizolarining eng aniq shakllari mehnat nizolaridir.

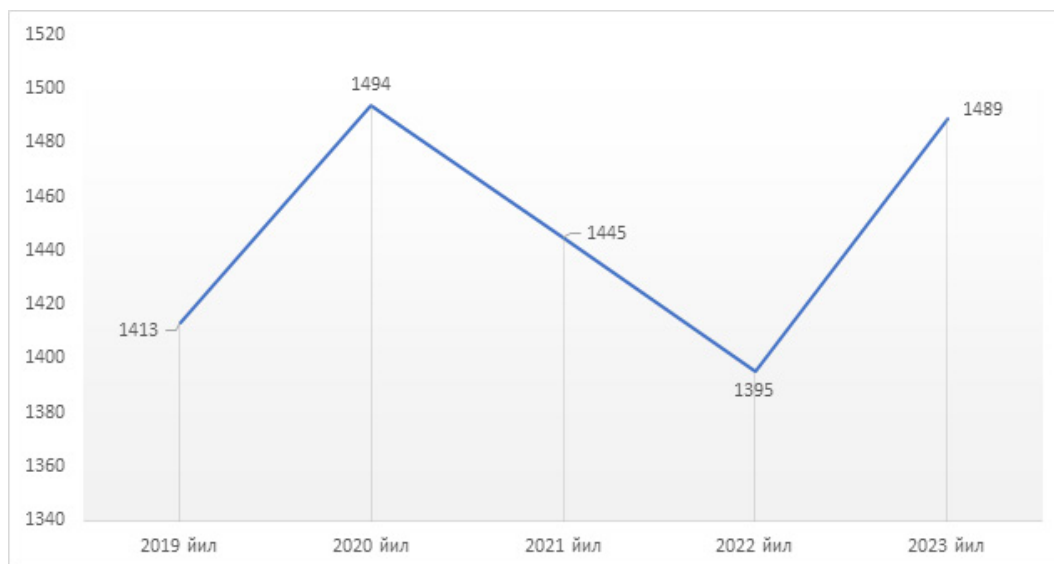
Ijtimoiy va mehnat munosabatlarida imkoniyatlar tengligi qonunchilik tizimi bilan ta‘minlanadi. O‘zbekiston uchun bu, birinchi navbatda, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Mehnat kodeksi va O‘zbekiston Respublikasining aholi bandligi to‘g‘risidagi qonunidir. O‘zbekiston Xalqaro tashkilotning (XMT) mehnat va bandlik sohasida teng imkoniyatlar to‘g‘risidagi konvensiyalarini ratifikatsiya qildi.

“Quyuv-mexanika zavodi” AJ – O‘zbekistondagi yuqori professional kadrlar va ilg‘or yuqori samarali texnologik uskunalarga ega yetakchi sanoat korxonalaridan biri hisoblanadi. Korxonada xalqaro standartlarga muvofiq ISO 9001 sifat menejmenti tizimi joriy etilgan. So‘nggi yillarda bu yerda ishchi-xodimlarga har tomonlama qulay sharoitlar yaratib berish, iqtidorli mutaxassislarni jamlash hamda sexlarga zamonaviy dastgohlarni joriy etish yo‘li bilan yangi turdagi vagonlarni sifatli qurishga, ularni ehtiyot qismlarini shu yerning o‘zida ishlab chiqarishga katta ahamiyat qaratilmoqda. Xususan, bundan 5 yil avval ishlab chiqarilayotgan vagonlar ehtiyot qismlarining 80 foizi xorijdan chet el valyutalariga import qilinardi, mahalliy lashtirish dasturining to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilgani bois bugungi kunga kelib ularning 70 foizi korxonani o‘zida, ushbu korxona mutaxassislari tomonidan ishlab chiqarilmoqda va millionlab xorij valyutasi tejab qolinishiga erishilyapti. Ayni vaqtda korxonada yigirmata sex mavjud bo‘lib, 400 turdan ortiq butlovchi qismlar ishlab chiqariladi.

Korxonada 6 turdagi yangi yuk vagonlarini ishlab chiqarish yo‘lga qo‘yilgan. Ushbu yangi vagonlarning eski turdagi vagonlardan yuqori mustahkamligi, yuk ko‘tarish imkoniyati va sifati bilan farqlanadi. Shuningdek, e‘tiborli jihati tezyurur poezdlar harakatiga moslashtirilgan, yuklarni tushirish va yuklarni ortish jarayonida ham afzalliklarga ega bo‘lib, texnologik vaqtni qisqartirishga erishilgan.

Ushbu korxonaga Germaniya, Sloveniya, Belarus, Rossiya, Ukraina davlatlaridan zamonaviy texnikalar va quyuv dastgohlari keltirilib, ulardan unumli foydalanilmoqda.

Quyida Toshkent quyuv-mexanika zavodida 2019-2023-yillar oralig‘ida faoliyat yuritgan ishchi-xodimlar sonini o‘zgarish dinamikasini ko‘rishimiz mumkin (3-rasm).

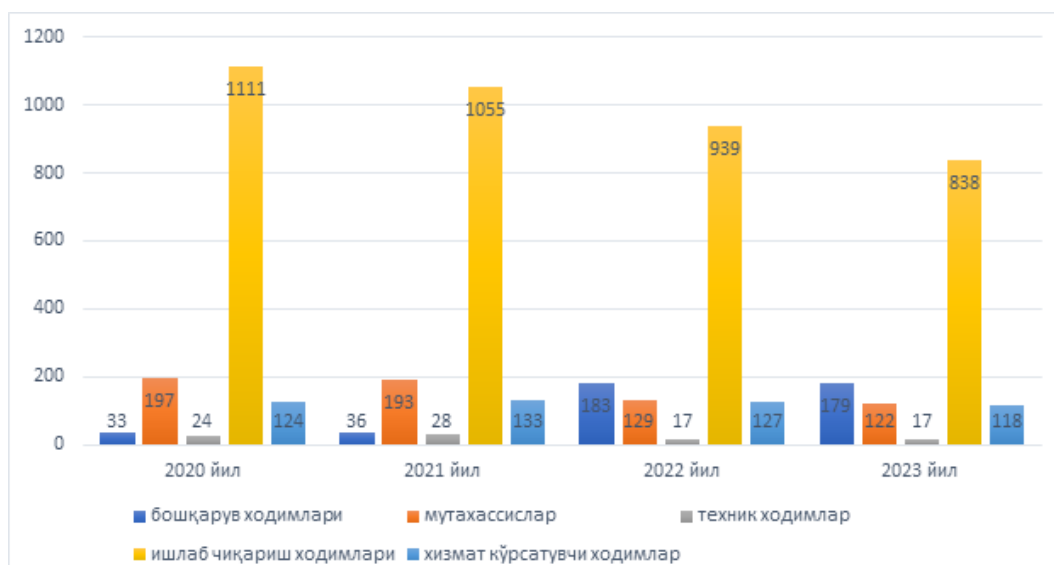

3-rasm: Toshkent quyuv-mexanika zavodi umumiy xodimlar soni dinamikasi, kishi²

2020-yilda korxonada jami xodimlar soni 1494 nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2021-yilga kelib ularning soni 3,27%ga, 2022-yilda esa 2020-yilga nisbatan 7%ga qisqarganini ko'rishimiz mumkin. Joriy yilda turli xil ma'lumotga ega bo'lgan ishchi-xodimlarning soni 1489 nafarni tashkil etdi, jumladan ularning 338 nafari oliy ma'lumotli, 423 nafari o'rta-maxsus, 353 nafari o'rta-texnik, 291 nafari o'rta va 84 nafari esa to'liqsiz o'rta ma'lumotga ega.

So'ngi 5 yil ichida sohada muntazam ish bilan bo'lganlar soni 1,1 barobarga oshdi. 2019-yilda 1413 nafar ishchi xodimlar bo'lgan bo'lsa, 2023-yilda 1489 nafarni tashkil etdi.

Toshkent quyuv-mexanika zavodi umumiy xodimlar tarkibida boshqaruv xodimlari, mutaxassislar, texnik xodimlar, ishlab chiqarish xodimlari va xizmat ko'rsatuvchi xodimlar toifasi ajratib ko'rsatiladi (4-rasm).

4-rasm: Toshkent quyuv mexanika zavodi umumiy xodimlar tarkibi dinamikasi, kishi³

Toshkent quyuv mexanika zavodi umumiy xodimlar tarkibi dinamikasi o'zgarish tendentsiyasiga ega bo'lib, 2020-yilda boshqaruv xodimlarining soni 33 nafarni tashkil qilgan bo'lsa, 2023-yilda esa 179 nafarni tashkil etmoqda, bu 2020-yilga nisbatan 5,4 barobardan ziyod ekanligini ko'rishimiz mumkin. Ishlab chiqarish xodimlarining soni esa 2023-yilda 2020-yilga nisbatan 25%ga kamaygan. Umumiy xodimlar tarkibida mutaxassislar soni ham kamayish tendentsiyasiga ega bo'lib, 2023-yilda 122 nafarni tashkil etmoqda, bu 2020-yilga nisbatan 38,1%ga kamdir.

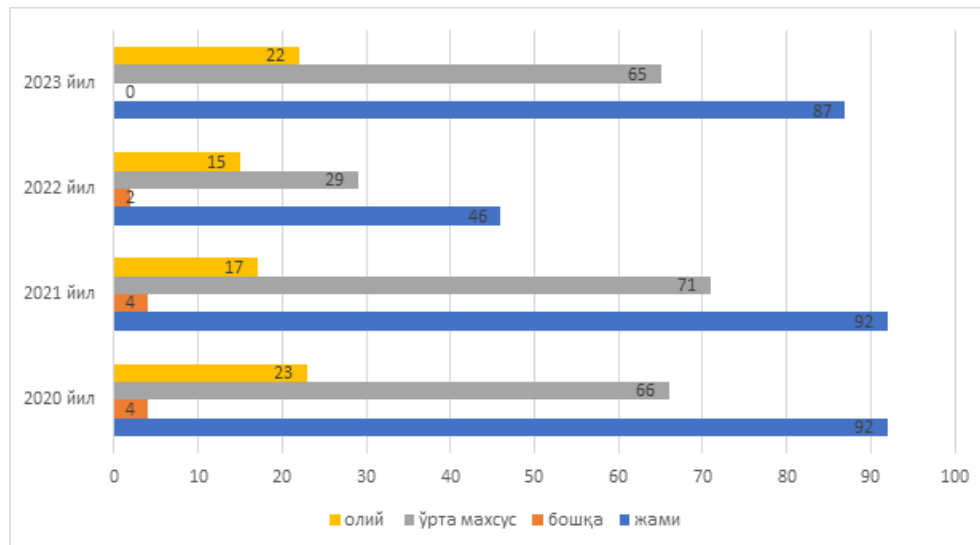
² Tokent Quyuv mexanika zavodi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

³ Tokent Quyuv mexanika zavodi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

Yirik sanoat ishlab chiqarish korxonalari faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan kadrlar salohiyati bilan uzviy bog'liq. Toshkent quyuv-mexanika zavodi ishchi-xodimlarining ma'lumot tarkibini o'rganish katta ahamiyat kasb etadi. Korxonada ma'lumot tarkibi oliy, o'rta maxsus, o'rta texnik ma'lumotga ega xodimlar sifatida alohida ajratib ko'rsatiladi (5-rasm).

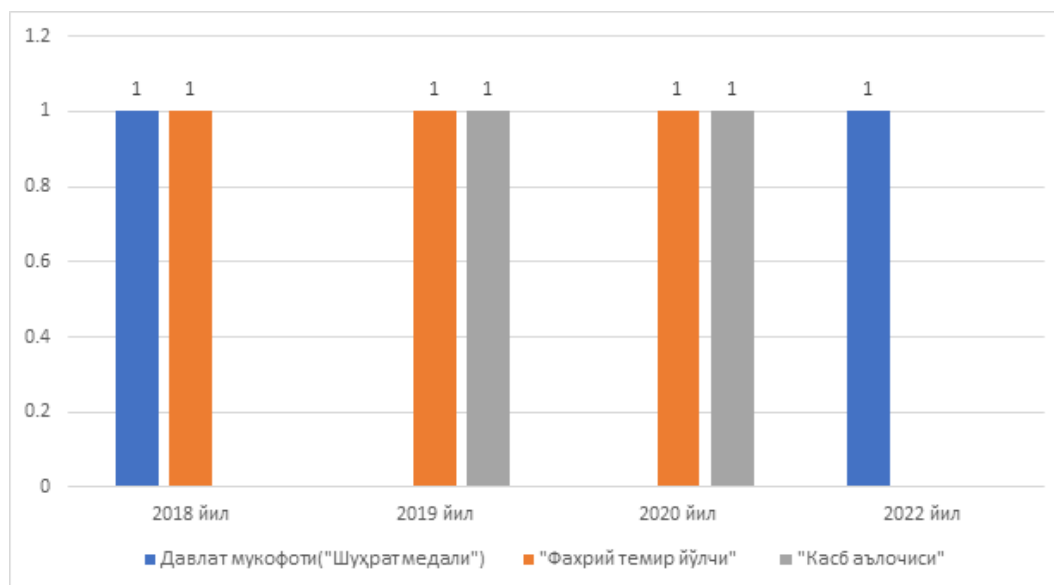
5-rasm: Toshkent quyuv-mexanika zavodi ishchi-xodimlarining ma'lumot tarkibi dinamikasi⁴

Ishchi-xodimlarga bo'lgan talabdan kelib chiqib, korxonada har rejalashtiriladigan joriy davr uchun vakant ish o'rinlari e'lon qilinadi. 2020-yilda 92 ta vakant o'rinlari, 2021, 2022, 2023-yillarda mos ravishda 92, 46 va 87 ta vakant ish o'rinlari mavjud bo'lgan.

Sanoat korxonalarida faoliyat yuritadigan ishchi-xodimlarni to'liq bandligini tashkil etish bilan bir qatorda ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy-mehnat munosabatlari tizimining muhim bo'lagi hisoblanadi. Bundan korxonaning samarali faoliyati, yuqori unumdorlik, ijtimoiy barqarorlik, xodimlarning mehnatga moyilligi va turmush darajasi bog'liq bo'ladi.

Korxonalarda mehnatga haq to'lash tizimi bilan birga rag'batlantirish tizimini ham to'g'ri yo'lga qo'yilishi ijtimoiy-mehnat munosabatlari mustahkamlashga xizmat qiladi.

Toshkent quyuv mexanika zavodida ko'p yillik temiryo'l sohasida vijdonli mehnati uchun turli davlat mukofotlari, "Faxriy temiryo'lchi", "Kasb a'lochisi" kabi mukofotlar bilan taqdirlash masalalariga ham e'tibor qaratiladi (6-rasm).

6-rasm: Toshkent quyuv mexanika zavodi mukofatlash turlari dinamikasi⁵

4 Tokent Quyuv mexanika zavodi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

5 Tokent Quyuv mexanika zavodi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

2018-2022-yillar oralig'ida 2 nafar xodim davlat mukofoti "Shuhrat medali" bilan, 3 nafar xodim "Faxriy temiryo'lchi" faxriy unvoni hamda 2 nafar xodim "Kasb a'lochisi" faxriy yorlig'i bilan taqdirlangan.

Aytish joizki, bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda ijtimoiy-mehnat munosabatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Xalqaro shartnomalar va O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari o'rtasidagi munosabatlar O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining muqaddimasida mustahkamlab qo'yilgan xalqaro huquqning umume'tirof etilgan normalarining ustuvorligi prinsipi bilan belgilanadi. Bu tamoyil O'zbekiston Respublikasining "Xalqaro shartnomalar to'g'risida"gi Qonuni va boshqa bir qator qonun hujjatlarida yanada rivojlantirildi va aniq belgilab berildi.

O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksida xalqaro shartnomalar, Xalqaro mehnat tashkiloti konvensiyalari va O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari o'rtasidagi munosabatlar masalasi 10-modda bilan belgilanadi, unda: "Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida xodimlar uchun O'zbekiston Respublikasining mehnat to'g'risidagi qonunchiligiga yoki mehnat haqidagi boshqa huquqiy hujjatlarga nisbatan imtiyozliroq qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi". Xuddi shunday qoida "Aholini ish bilan ta'minlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonunida ham mavjud (3-qism, 1-modda).

Yuqoridagi me'yorlarga ko'ra, mehnat qonunchiligi O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga va O'zbekiston tomonidan ratifikatsiya qilingan Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) konvensiyalariga to'liq mos kelishi kerak.

Shu bilan birga, agar u yoki bu sabablarga ko'ra mehnat to'g'risidagi qonun hujjatlari haligacha O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari yoki XMT tomonidan ratifikatsiya qilingan konvensiyalari talablariga muvofiqlashtirilmaganligiga alohida e'tibor qaratish lozim. O'zbekistonga nisbatan mazkur xalqaro-huquqiy hujjatlar qoidalari bevosita qo'llaniladi va milliy qonunchilikdan ustuvor hisoblanadi.

Ijtimoiy-mehnat sohasini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy baza quyidagi me'yoriy-huquqiy hujjatlarni o'z ichiga oladi:

- O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi (1992 y., yangi tahrir – 2023-y.)
- Ta'lim to'g'risida qonun (1992 y., yangi tahrir – 2020-y.)
- O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik Kodeksi (1995 y., yangi tahrir – 2022-y.)
- Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to'g'risida Qonun (1992-y.)
- O'zbekiston Respublikasi Mehnat Kodeksi (1995, 1998 y., yangi tahrir – 2023-y.)
- Vazirlar Mahkamasining Kadrlarni tayyorlash milliy dasturi (1996-y.)
- O'zbekiston Respublikasi Temiryo'l transporti to'g'risida Qonuni (1999-y.)
- O'zbekiston Respublikasida aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish to'g'risida Qonuni (1996-y., yangi tahrir – 2014-y.)

Ushbu qonun hujjatlarining barchasi mehnat qonunchiligining amal qilishi uchun zarur huquqiy muhitni yaratadi. Shu bilan birga, ijtimoiy va mehnat munosabatlarini tartibga soluvchi barcha normalar Mehnat kodeksi va Mehnat to'g'risidagi qonunda jamlangan: bandlik va ishsizlik sohasidagi ijtimoiy kafolatlar, bandlik, kadrlar tayyorlash, sog'liqni saqlash va boshqalar.

Toshent quyuv mexanika korxonasida ijtimoiy mehnat munosabatlarini mustahkamlash va takomillashtirishda quyidagi asosiy sohalar, bloklar va komponentlarga:

- ijtimoiy-madaniy majmua (Sog'liqni saqlash, ta'lim, ilm-fan, madaniyat va boshq.);
- mehnat bozori;
- bandlik va ishsizlik;
- samarali mehnatga bo'lgan moyillik (ehtiyoj, qiziqish, motiv, rag'bat, ish haqi, mehnatga haq to'lash, mukofot va boshq.);
- ijtimoiy himoya qilish;
- ijtimoiy ta'minot;
- ijtimoiy sug'urta;
- ijtimoiy hamkorlik;
- aholining turmush darajasini barqarorlashtirish;
- kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini topshirish va boshqalar e'tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 13.01.1992 yildagi 510-XII-son O'zbekiston Respublikasining "Aholini ish bilan ta'minlash to'g'risida" Qonun.
2. 28.10.2022-yildagi "O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksini tasdiqlash to'g'risida"gi O'RQ-798-son Qonun.
3. O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. "Xalq so'zi" gazetasi №19 (7521), 2020-yil 25-yanvar.
4. Abdurahmonov Q. X. Mehnat iqtisodiyoti: Nazariya va amaliyot. – T.: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi "Fan" nashriyoti davlat korxonasi, –2019. 592 b.
5. Abdurahmonova G. Q. Inson resurslarini boshqarish. – T.: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi "Fan" nashriyoti davlat korxonasi, –2021. 696 b.
6. Кибанов А. Я., Митрофанова Е. А., Ивановская Л. В. Социально-трудовые отношения, рынок труда и занятость персонала. – М.: Проспект, 2021 г. – 64 с.
7. Самофалов М. В., Резенченков В. Ю. Мотивация трудовой деятельности. – М.: 2004 г., 281 с.
8. Mehnat bozorining rivojlanishi sharoitida intellektual kapitalga sarflanadigan investitsiyalarni baholash. AB Irmatova – Iqtisodiyot va ta'lim, 2016.
9. Рахманбаева, Р. (2022). Проблемы и перспективы развития цифровой экономики. Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар, 10(6), 265-270.
10. Рахманбаева, Р. (2022). Проблемы и перспективы развития цифровой экономики. Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар, 10(6), 265-270.
11. Неъматов, А. И., & Рахманбаева, Р. А. (2021). Инновационное развитие предприятий железнодорожного транспорта в Узбекистане. Science and Education, 2(2), 164-167.
12. Kadirova Sharofat Amonovna, & Xolboyev Abbas Olim O'Gli (2022). Sanoat ishlab chiqarish korxonalarida moddiy resurslarni rejalashtirish va ulardan tejamli foydalanish. Трансформация моделей корпоративного управления в условиях цифровой экономики, 1 (1), 33-37. doi: 10.24412/cl-36899-2022-1-33-37.
13. Кадилова Ш. А., & Бустанов, Х. Г. (2022). Роль менеджмента в развитии предпринимательства в современных рыночных условиях. Трансформация моделей корпоративного управления в условиях цифровой экономики, 1(1), 1-4.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.